I Kongres Polskich Towarzystw Naukowych na Obczyźnie

Polonia świata w Krakowie

Zapraszamy Czytelników „Dziennika" do udziału w kongresie

Zobowiązani tradycją

Rozmowa z prof. ANDRZEJEM BIAŁASEM i prof. ZYGMUNTEM KOLENDĄ

W czwartek rozpoczyna się I Kongres Polskich Towarzystw Naukowych na Obczyźnie. Rozmawiamy z jego organizatorami: prof. Andrzejem Białasem – prezesem Polskiej Akademii Umiejętności i prof. Zygmuntem Kolendą – prezesem krakowskiego oddziału Wspólnoty Polskiej, członkiem PAU.

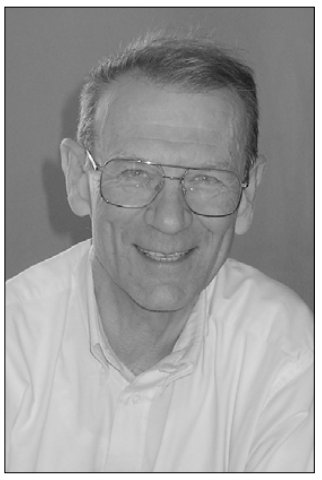

Andrzej Białas Fot. MN

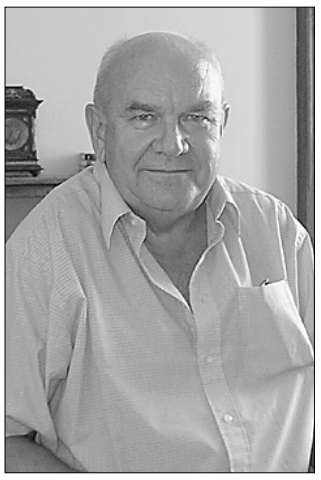

Zygmunt Kolenda Fot. MN

– Dlaczego organizujecie Panowie ten kongres?

Prof. Białas: – Jak wszystkich, tak i nas interesuje życie naszych rodaków za granicą. A ponieważ jesteśmy instytucją naukową, dlatego zajmuje nas przede wszystkim działalność polskich towarzystw naukowych na obczyźnie. Zresztą taka była rola PAU od samego początku jej istnienia; gdy powstawała, starała się jednoczyć Polaków ze wszystkich zaborów, teraz – Polaków na świecie. Czujemy się zobowiązani tradycją.

Prof. Kolenda: – Polscy naukowcy są częścią Polonii świata. Nie sposób zajmować się Polonią, nie biorąc pod uwagę jej życia intelektualnego. Stąd udział Wspólnoty Polskiej w kongresie.

– Czego konkretnie oczekuje się po tym spotkaniu?

Prof. Białas: – Głównie chodzi nam o nawiązanie wzajemnych kontaktów i wymianę doświadczeń pomiędzy osobami i towarzystwami naukowymi działającymi w różnych krajach i na różnych kontynentach. Obiecujemy sobie także nawiązanie stałej współpracy towarzystw i naukowców z Polską Akademią Umiejętności w takich dziedzinach, jak informacja naukowa, wydawnictwa, pomoc organizacyjna, a dla Polonii ze Wschodu – także pomoc ekonomiczna.

Prof. Kolenda: – Szczególnie interesuje nas sytuacja Polaków na Wschodzie, która, jak wiemy, nie jest łatwa. Chcemy rozeznać jej potrzeby edukacyjne i zastanowić się wspólnie nad sposobami ich zaspokojenia. W ramach kongresu odbędzie się też sesja studencka, młodzi ludzie pochodzący z kresów, a studiujący w Polsce będą mówić o swoich problemach.

Z kolei na Zachodzie pracuje wielu naukowców, często znanych i cenionych, którzy swoją działalnością mogą przyczynić się do tworzenia odpowiedniego obrazu Polski. Będziemy ich do tego namawiać.

Prof. Białas: – Obserwując zainteresowanie kongresem – ilość zgłoszeń, osoby, które wezmą w nim udział i tematy wystąpień – należy liczyć się z potrzebą powołania w Polskiej Akademii Umiejętności grupy osób, która będzie w przyszłości zajmować się kontaktami naukowymi z Polonią.

Wszystkie zainteresowane osoby zapraszamy do udziału w kongresie. Jest to kongres otwarty: każdy może przyjść i posłuchać.

Rozmawiał: MARIAN NOWY

Kazimierz Piotr Zaleski – dyrektor Biblioteki Polskiej w Paryżu

Uczeń Ireny Joliot–Curie

W I Kongresie Polskich Towarzystw Naukowych na Obczyźnie weźmie udział wielu naukowców reprezentujących placówki naukowe poza granicami kraju. Jednym z nich jest prof. Kazimierz Piotr Zaleski, dyrektor Biblioteki Polskiej w Paryżu.

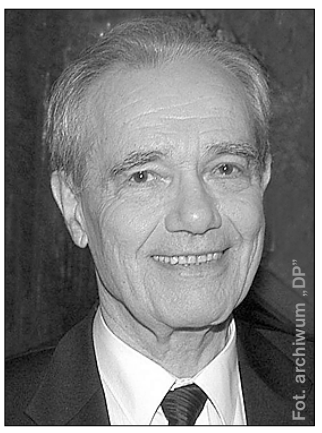

Fot. archiwum „DP"

Kazimierz Piotr Zaleski

W lutym br. (o czym informowaliśmy naszych Czytelników) prof. Kazimierz Piotr Zaleski odebrał w warszawskim Zamku Królewskim w Warszawie Nagrodę im. Aleksandra Gieysztora. Nagroda przyznawana jest corocznie za szczególne osiągnięcia w ochronie dziedzictwa kulturowego. Zaleski otrzymał nagrodę w dowód uznania za przeprowadzenie pełnej modernizacji Biblioteki Polskiej w Paryżu.

– *Działania Zaleskiego objęły nie tylko porządkowanie i konserwację zbiorów biblioteki. Największym wyzwaniem okazało się przeprowadzenie prac konserwacyjnych i remontowych budynku. Laureat uczynił z biblioteki placówkę nowoczesną, spełniającą najwyższe światowe standardy* – mówił przewodniczący kapituły nagrody prof. Andrzej Rottermund, uzasadniając werdykt.

***

Biblioteka Polska w Paryżu powstała dzięki inicjatywie polskich uchodźców, którzy opuścili ojczyznę po klęsce Powstania Listopadowego. Poza książkami gromadzono także stare monety, medale, grafiki, rysunki, nuty. Zbiory powiększały się systematycznie dzięki darowiznom. W 1893 roku Bibliotekę przejęła Akademia Umiejętności w Krakowie. Stała się ona równocześnie Stacją Naukową Akademii.

Biblioteka Polska w Paryżu ma jeden z największych księgozbiorów polskich poza granicami kraju. Gromadzi przede wszystkim dzieła z zakresu historii, literatury, filozofii i sztuki polskiej XIX i XX wieku. W swoich archiwach posiada papiery polskich instytucji emigracyjnych oraz spuścizny osobistości polskich zamieszkałych we Francji. Dział kartograficzny posiada zbiór kilku tysięcy map, atlasów i planów ziem polskich od XVI do XX wieku. W jej budynku mieści się także Muzeum Adama Mickiewicza oraz Muzeum Fryderyka Chopina. Od 1853 roku biblioteka znajduje się w XVII-wiecznym pałacu na Wyspie św. Ludwika, zakupionym specjalnie dla niej ze składek emigracji.

***

Wraz ze zmianami politycznymi w Polsce po 1945 roku i konfiskatą majątku Polskiej Akademii Umiejętności, biblioteka przeszła w ręce reaktywowanego, emigracyjnego Towarzystwa Historyczno–Literackiego.

Biblioteka wróciła jednak do akademii. Po długotrwałych negocjacjach doszło do porozumienia. – *Jestem dumny, że po raz pierwszy doszło do zawarcia umowy o wspólnej własności i współpracy dwóch organizacji opiekujących się biblioteką – Towarzystwa Historyczno–Literackiego i Polskiej Akademii Umiejętności* – powiedział prof. Zaleski podczas uroczystości w Warszawie.

***

A kim jest sam prof. Zaleski? Kazimierz Piotr Zaleski urodził się w 1928 r. w Paryżu. Maturę zdał w Warszawie na kompletach w Liceum Staszica. Miał wówczas 16 lat. W czasie wojny był żołnierzem Armii Krajowej w Warszawie. Otrzymał Krzyż Virtuti Militari. Aresztowany przez Rosjan, został osadzony na zamku w Lublinie. Zwolniony warunkowo, podjął studia w Politechnice Warszawskiej. Po wojnie wrócił do Paryża, gdzie była część jego rodziny.

Studiował w paryskim Instytucie Radowym pod kierunkiem Ireny Joliot–Curie *(– Miałem u niej „chody", bo jej matka – Maria i mój ojciec dobrze się znali* – mówi profesor). Pracował jako inżynier fizyk w Komisji Energii Atomowej. Od 1968 r. jest tytularnym profesorem uniwersytetu w Kalifornii. Jest również wicedyrektorem Ośrodka Geopolitycznego Energii i Surowców (CGEMP) przy Uniwersytecie Paris–Dauphine.

(M)

SESJA STUDENCKA 9 IX, GODZ. 17.30, UJ, UL. GOŁĘBIA 24, SALA 30

17.30 otwarcie sesji studenckiej, prowadzenie Włodzimierz Kuc, Uniwersytet Jagielloński

17.35 wystąpienie dr. Roberta Wyszyńskiego, prodziekana ds. studenckich w Instytucie Socjologii na Uniwersytecie Warszawskim

17.50 wystąpienia studentów polonijnych:

☛ Janusz Dziugiewicz, Uniwersytet Gdański

☛ Paweł Maksymowicz, uniwersytet w Białymstoku

☛ Jan Zdanowski, Uniwersytet Jagielloński

18.10 wystąpienia doktorantów:

☛ Irena Harasimowicz, Uniwersytet Łódzki

☛ Barbara Dawidowicz, Uniwersytet Warszawski

☛ Beata Baliukiewicz – Uniwersytet Warszawski

18.35

☛ dyskusja: „Realia studenckie – perspektywa studentów polonijnych"

(koordynacja Irena Zajdel, członek zespołu ds. Promocji Akademii Ekonomicznej w Krakowie, absolwentka polonijna)

☛ dyskusja: „Problemy studiów doktoranckich i rozwoju naukowego studentów polonijnych" (koordynacja Tadeusz Macejkianiec, prezes Studenckiej Międzyuczelnianej Organizacji Kresowiaków, Uniwersytet Łódzki)

19.00 Podsumowanie

PROGRAM KONGRESU

8 IX (czwartek)

16.00 uroczyste otwarcie kongresu, aula PAU
wystąpienia:
prof. Andrzej Białas, prezes PAU
ks. kardynał Franciszek Macharski
prezydent Lech Wałęsa
prof. Andrzej Stelmachowski, prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska"
Otwarcie wystawy „Ignacy Domeyko – Obywatel Świata. Dary uczonego dla Akademii Umiejętności", aula PAU
Przerwa
18.00 występ Jana Oberbeka, gitara klasyczna, aula PAU
19.00 otwarcie wystawy malarstwa Andrzeja Filipowicza z Białorusi, Dom Polonii

9 IX (piątek)

9.00 –13.00 sesja plenarna, aula Collegium Novum UJ
rektor UJ, prof. Karol Musioł – powitanie gości

❖ Prof. C. Pierre Zaleski (Francja) – *Biblioteka Polska w Paryżu i jej zbiory*

❖ Tadeusz A. Pilat (Szwecja) – *Potrzeba i możliwości współpracy Polskich Towarzystw Naukowych na obczyźnie z istniejącymi strukturami polonijnymi*

❖ Prof. Tadeusz Gromada (Stany Zjednoczone) – *Rola i działalność Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce*

❖ Prof. Grzegorz Babiński (Polska) – *Polskie towarzystwa naukowe na obczyźnie widziane z Polski*

❖ Dr Dobrochna Kałwa (Polska) – *Cele i program I Światowego Kongresu Badaczy Dziejów* Polski

Przerwa

❖ Prof. Józef Lityński (Kanada) – *Rola Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie w okresie „Solidarności" i stanu wojennego*

❖ Dr Iwona Bogorya-Buczkowska, dr Maria Budziakowska (Kanada) – *Organizacje naukowe w Kanadzie - działalność i formy współpracy z Polską*

❖ Prof. Czesław Bieńkowski (Białoruś) – *Miejsce Polskiego Towarzystwa Naukowego w społeczności polskiej Białorusi*

❖ Janusz Morkowski (Szwajcaria) – *Stała Konferencja Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich Na Zachodzie. Działalność i osiągnięcia w latach 1978-2005*

15.00 – 17.00 ciąg dalszy sesji, aula UJ

❖ Prof. Tadeusz Wyrwa (Francja) – *Londyński „Pamiętnik Literacki" w służbie ojczystego kraju*

❖ Dr Włodzimierz Osadczy (Polska) – *Działalność naukowa organizacji polskich na Ukrainie*

❖ Dr Sergiusz Rudnicki (Ukraina) – *Polskie Towarzystwo Naukowe na obczyźnie. Od zrzeszenia naukowców do organizacji społeczno-politycznej: przyczyny i skutki ewolucji*

Przerwa

❖ Dr Roman Dąbek (Meksyk) – *Dr Seweryn Gałęzowski (1801-1878) założycielem „Academia de Medicina de Mejico*

❖ Dr Andrzej Szpakow (Białoruś) – *Doświadczenie 10-letniej pracy Polskiego Towarzystwa Lekarskiego na Grodzieńszczyźnie w rozszerzaniu kontaktów między naukowcami Białorusi, Polski i Polonii*

❖ Barbara Krasicka, Jolanta Szumowska (Polska) – prezentacja bazy Ośrodka Przetwarzania Informacji „Uczeni polscy za granicą"

17.30 sesja studencka, Collegium Novum UJ, sala 30 (wg oddzielnego programu)
19.30 wieczór z folklorem polskim, występ Zespołu Pieśni i Tańca AGH „Krakus", hotel Polonez

10 IX (sobota)

9.00 – 13.00 sesja plenarna, aula PAU

❖ Wiesław Gołębiewski (Stany Zjednoczone) – *Światowa Rada Badań nad Polonią - towarzystwo naukowe zajmujące się badaniem dziedzictwa Polonii*

❖ Paweł Raczew (Austria) – *Działalność Stowarzyszenia Polskich Inżynierów i Techników w Austrii oraz Europejskiej Federacji Polonijnych Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych*

❖ Dr Józef Szostakowski (Litwa) – *Straty dóbr kulturalnych na Wileńszczyźnie w okresie sowietyzacji Litwy (lipiec-październik 1940r.)*

❖ Dr Henryka Ilgiewicz (Litwa) – *Udział wileńskich towarzystw naukowych w dziele ochrony zabytków na początku XX stulecia*

❖ Prof. Eugeniusz S. Kruszewski (Dania) – *Geneza i działalność Instytutu Polsko-Skandynawskiego w latach 1985-2005*

Przerwa

❖ Jan Andrzejewski (Litwa) – *Polska myśl naukowo-techniczna na Litwie i osiągnięcia polskich naukowców zamieszkałych na Litwie*

❖ Prof. Ewa Maria Jensen (Dania) – *Śmierć i wieczność w muzyce w latach 1890-1920*

❖ Dr Lech Suchomłynow (Ukraina) – *Specyfika świadomości narodowej Polaków na dalekich kresach*

❖ Prof. Henryk Stroński (Ukraina) – *Stowarzyszenie Uczonych Polskich Ukrainy w latach 1996-2005*

❖ Prof. Marek Szczerbiński (Polska) – *Badania nad emigracją i Polonią w środowisku naukowym Gorzowa Wielkopolskiego w latach 1980-2005*

Dyskusja
Przerwa obiadowa

15.00 – 18.00 dyskusja panelowa, aula PAU – *Możliwości współpracy polskich towarzystw naukowych na obczyźnie z instytucjami krajowymi*

Udział biorą: prof. Władysław Miodunka (prowadzący), prof. Nina Taylor-Terlecka, prof. Czesław Bieńkowski, prof. Tadeusz Gromada, prof. Józef Lityński, prof. Jerzy Wyrozumski, prof. Piotr Zaleski, prof. Franciszek Ziejka

11 IX (niedziela)

10.00 msza św. w katedrze na Wawelu
12.00 zamknięcie kongresu, Centrum Konferencyjne na Wawelu

Miejsca posiedzeń: aula PAU, ul. Sławkowska 17, aula Collegium Novum UJ, ul. Gołębia 24, Dom Polonii, Rynek Główny 14